

De Hahnemann truc ¹

MDDicke



Er is veel gaande rond de bereiding en het gebruik van homeopathica. Er zijn een aantal verschuivingen waar te nemen. De potenties worden steeds minder voorgeschreven en LM potenties en C4 trituraties en hogere potenties steeds meer. Zoals het gebruik van de reeks 30K, 200K, MK en 10MK die steeds vaker gebruikt wordt om te ontstoren.

We krijgen als homeopathische apotheek meer vragen over hoe iets gemaakt wordt en welke grondstof precies gebruikt is. Terechte vragen waar we in onze informatievoorziening ook steeds meer aandacht aan besteden. In dit hoofdstuk willen we proberen samen te vatten waar het bij het potentieren om gaat en wat naar ons idee de kern is, farmaceutisch gezien, welke Hahnemann heeft ontdekt.

Allereerst de oertincturen. Het gaat bij het gebruik van oertincturen om het fytotherapeutisch gebruik. Anders gezegd om de werking van de inhoudsstoffen. Sommige uitgangsstoffen kunnen in de sterkte van de oertinctuur sterk giftig zijn. Daarom zijn bv Aconitum (bevat o.a. aconitine), Digitalis (bevat o.a. digoxine) en Belladonna (bevat o.a. atropine) pas verkrijgbaar vanaf de D3.

¹ In het kader van het opzetten van een vernieuwd basis onderwijs is mijn streven om 4 modules die in opzet beschikbaar zijn steeds verder te beschrijven dankzij welkome feedback en regelmatige try-outs bij voordrachten
Module 1 De wijze van informatie overdracht / alles over de rol van water en andere stoffen bij het opslaan en overdragen van informatie
Module 2 Het placebo verhaal en zelfherstel / alles over de wetenschappelijke stand van zaken tav het zelfherstel
Module 3 De Hahnemann truc / alles over de manier van bereiden in de homeopathie
Module 4 De werking van gepotentiëerde substanties / alles over de stand van het wetenschappelijk onderzoek tav de werking van homeopathica

Het begrip oertinctuur is soms wat verwarrend. Farmaceutisch gezien is dat de meest geconcentreerde vloeibare vorm van de grondstof. Therapeutisch gezien moet je ervan uitgaan dat het gebruik van een oertinctuur meestal dus, bij planten, eerder fytotherapie is dan homeopathie. Maar om duidelijk te maken dat dit niet altijd eenduidig is wordt hier een voorbeeld gegeven. Neem nu Sulphur D4=oer. Dat is dus de meest geconcentreerde oplossing die in de homeopathie van Sulphur te krijgen is. Sulphur is ook wel in D3 tabletten bv leverbaar maar dan is men uitgegaan van verwrijven van de grondstof. Die D3 is drie keer gepotentieerd in dat geval en de D4=oer van Sulphur is alleen nog maar een oplossing en in feite niet gepotentieerd. Dit kan dus wel eens verwarrend zijn.

Dat LM potenties een geweldige opgang hebben gemaakt mag duidelijk zijn maar niet altijd zal er van een zeldzame uitgangsstof een LM1 beschikbaar zijn. Van de meer zeldzame uitgangstoffen is vaak alleen een beperkte K of C reeks beschikbaar.

Bij de bereiding van de LM potenties komen alle inzichten van Hahnemann samen. Hahnemann verdunde oorspronkelijk 1 op 100 om te zoeken naar de optimale dosis. Later merkte hij dat het van te voren schudden alvorens aan de patiënt te geven de werking verbeterde. Hahnemann heeft vele malen het aantal schudslagen in het Organon aangepast. Van twee schudbewegingen per potentie tot honderd.

In de Franse homeopathische farmacopee is het 100x schudden standaard overgenomen voor alle D en C potenties. In de Duitse homeopathische Farmacopee is dat minimaal 10x schudden geworden. Dus is internationaal het maximaal 2x schudden van een C potentie, zoals Hahnemann oorspronkelijk werkte, niet meer voorgeschreven. De achterliggende gedachte was, dat 2x schudden genoeg is omdat anders de werking veel te heftig is en dat bv de veelvoudige machinale schudslagen zich teveel aan de vloeistof opdringen. Overigens wordt bij alle LM potenties altijd 100x geschud volgens het oorspronkelijke voorschrift van Hahnemann.

Het is dus juist te stellen dat wereldwijd alle C potenties bv tenminste 10x zijn geschud met de hand of machinaal. Alleen als een voorschrijver het zelf maakt zal hij zich mogelijk tot 2x schudden beperken vanwege de bewerkelijkheid of zijn overtuiging.

Regelmatig worden we ook geconfronteerd met de vraag over het verschil in werking tussen C (meerglas) en K potenties (éénglas). Nu ligt ook dit best gecompliceerd. Veel firma's noemen de eerste dertig 1 op 100 potenties C potenties en gaan dan geruisloos over op K potenties. K potenties worden veelal machinaal gemaakt en C potenties, althans de eerste 30 stappen worden veelal handmatig gepotentieerd. Ook zijn er firma's die de grens bij de C200 leggen. In de Angelsaksische landen wordt de toevoeging C of K vaak weggelaten als niet relevant. Alleen bij D potenties wordt dan een X toegevoegd om het onderscheid aan te geven. Het onderscheid tussen C en K is dus meer op traditie en persoonlijke overtuiging gebaseerd dan op daadwerkelijk vast te stellen werkingsverschillen.

Daarnaast wordt de vraag gesteld of niet alle C potenties via verwrijven van de grondstof tot stand dienen te komen. Ook hier is een toelichting nodig. Bijna alle C potenties, op de C potenties van de onoplosbare stoffen na, zijn door potentiering van de oertinctuur (dus een oplossing) tot stand gekomen. Maar we komen wel bij een inzicht dat Hahnemann kreeg toen hij verschillende grondstoffen intensief ging verwrijven. Hij stelde vast dat de fysische eigenschappen door een aantal keer 1 op

100 te verwrijven, veranderde. We vinden dat goed weergegeven in het boek Die Chronische Krankheiten. Onder “Zubereitung der Arzneien” staat het volgende:

Het bruinzwarte sap van de inktvis, voorheen alleen voor het tekenen en schilderen gebruikt, is in ruwe toestand alleen in water en niet in ethanol oplosbaar. Maar het wordt ook oplosbaar in ethanol door het te verwrijven. Zo ook met Lycopodium sporen die niet oplossen in water of ethanol en erop blijven drijven. Het is zonder smaak en zal weinig doen als het in de maag komt. Maar op dezelfde manier zal het door verwrijven in zowel water als ethanol kunnen oplossen. Bovendien heeft het na het verwrijven een duidelijke waarneembare werking gekregen waardoor men zelfs behoedzaam ermee om moet gaan.

En zo gaat Hahnemann nog een tijdje door met het beschrijven van het verwrijven van bergkristal, kieselaarde, marmer, oesterschalen en alle metalen.

Volgens Hahnemann onttrekt hij op deze manier die grondstoffen aan hun chemische wetten. Wij weten nu dat Hahnemann in feite de micronisatie techniek uitvond die pas veel later rond 1950 in de geneeskunde opgang deed (voorbeeld van de gemicroniseerde griseofulvine dat toen als antimycoticum veel beter werkte dan als het niet gemicroniseerd gegeven werd). Men ontdekte toen dat sommige slecht of zelfs onoplosbare stoffen veel beter werkte als men ze heel fijn verwreef tot rond de 10µ (mu). Dezelfde afmetingen die Hahnemann bereikte met zijn verwrijvingen. Hij veranderde niet de chemische eigenschappen maar de fysische eigenschappen en vond de colloïdale oplossingen uit. Het waren dus geen echte oplossingen maar de deeltjes worden zwevend gehouden en slaan niet neer.

Door de vondst van diverse onderzoekers dat er ook nanodeeltjes² van de oorspronkelijke stof en van silicea in de hogere potenties zit zou de ontdekking van Hahnemann van het ontsluiten van de informatie van een grondstof, misschien nog wel eens verder kunnen gaan dan we nu vermoeden.

Hahnemann stelde vast dat in feite alle onoplosbare stoffen vanaf de C3 trit in oplossing gebracht konden worden. En zo ontstond de LM bereiding die dus gebaseerd is op de Hahnemann truc om onoplosbare stoffen in oplossing te brengen.

En dit sluit ook aan bij het verhaal over **de informatie overdracht** in de homeopathie. Dit staat ook onder VISIE op deze website. De conclusie daar is dat water de sleutelrol speelt in de informatie overdracht. Dus is bij de bereiding van homeopathica alles erop gericht om de te verwerken uitgangsstof in oplossing te brengen.

Hahnemann paste het verwrijven later ook toe op planten die rijk aan sap zijn. Hij meende een sterkere werking te zien dan wanneer hij alleen maar via oplossing potentiëerde. Hier gaat het wringen en dat is ook te zien in de ontwikkeling die Hahnemann heeft doorgemaakt. Want je mag maar 2 keer schudden (5^e druk Organon) anders werkt het te heftig en je mag wel drie keer 1 uur verwrijven. Verwrijven, hebben we al gezien is ook een vorm van potentiëren. Er zijn leveranciers die beweren dat verwrijven (bv voor de Schüssler zouten) geen potentiëren is en dus dat het geen homeopathica zijn. Maar dat is meer een commerciële benadering dan

² We spreken van nanodeeltjes indien de afmeting rond de 100 nm ligt. 100 nm komt overeen met 0,1 µm. Dus een factor 100 kleiner dan je door traditioneel verwrijven doorgaans kan bereiken.

dat het iets met inzicht in de werking van homeopathica heeft te maken. Als het potentiëren een belangrijke rol speelt bij de werking, en dat is ook onze overtuiging, dan is de beste keus om te kiezen voor het potentiëren via vloeibare en oplosbare potenties zodra het kan. Het verwrijven is alleen nodig als een stof niet in water of ethanol tot oplossing is te krijgen.

Dat brengt ons dan bij de C4 methode, en de daarvan afgeleide potenties. Dat is niet anders dus. Intensief verwrijven is hetzelfde als intensief potentiëren. Dus zal in onze overtuiging ook intensief schudden dezelfde verbeteringen bewerkstelligen tot een zeker optimum bereikt is. En dit wordt ook in het fundamentele onderzoek als resultaat gezien, dat er een werkingstoename is afhankelijk van het aantal keer schudden.

Wat staat er o.a. in het Organon en de Chronische Krankheiten over het bereiden en specifiek over potentieren?

Hieronder is chronologisch weergegeven de ontwikkeling die Hahnemann en de homeopathie gemaakt hebben vanaf de beginjaren.

Neue Arzneimittellehre 2nd Edition, vol. VI	1827	20x schudden geeft problemen vanwege de te sterke werking
Organon 5^e editie	1833	2x schudden en potenties ook boven de C30, maar ook maximaal 75% vulling van de schudfles
Chronische Krankheiten 2nd Edition Vol III	1837	10x schudden. Geen enkele dynamisatie is te sterk, waarmee Hahnemann zijn eerdere bevindingen introk.
Chronische Krankheiten 2nd Edition Vol V	1838	10x, 20x, 50x schudden tegen een flexibele ondergrond.
Organon 6^e editie Paragraaf 269	1921	Hahnemann spreekt van mechanische actie c.q. inwerking door verwrijven en schudden
Organon 6^e editie Paragraaf 270	1921	100x schudden krachtig met de hand Hij waarschuwt hier in een voetnoot voor te krachtige machinale inwerking bij de hogere potenties.
HAB	1978	Minimaal 10x schudden bij C en D potenties en 100x schudden bij LM potenties.
Franse homeopathische farmacopee (PHF)	1965	100x schudden bij alle potenties

Op grond van bovenstaand overzicht mag duidelijk zijn dat Hahnemann zijn inzichten regelmatig bijstelde. De homeopathische farmacopees hebben dit in onze ogen redelijk elegant opgelost door bv te stellen dat er minimaal 10x geschud moet worden. Dus 100x is ook goed. Om aan alle Europese farmacopees te voldoen is dus de beste keuze om altijd 100x te schudden. Uit het fundamentele onderzoek blijkt ook dat er een minimale grens is waaronder geen effect is. Maar dat een bovengrens moeilijk te vinden is (In 1 publicatie is een bovengrens van 4000 x schudden onderzocht).

En als zowel verwrijven als schudden van een oplossing potentieren is, dan is het moeilijk voorstelbaar dat 2x schudden enigszins in verhouding staat tot 1 uur verwrijftijd. Handschudden kan overigens veel effectiever gedaan worden dan machine schudden blijkt uit eigen onderzoek, maar is ook veel onregelmatiger. Verder blijkt uit geen enkel fundamenteel onderzoek dat er een voordeel is van handschudden t.o.v. machine schudden of andersom. Daarom lijkt vooralsnog de keuze om 100x machine schudden toe te passen de meest rationele standaardisatie.

Hoop dat dit soort inzichten kan bijdragen tot een beter begrip van de uiteindelijke werking van homeopathica, dankzij de Hahnemann truc.

Samenvatting

Als we alles, wat Hahnemann specifiek heeft beschreven over het bereiden van homeopathische geneesmiddelen, proberen samen te vatten komen we tot de volgende uitgangspunten. Dit zijn nog steeds ook uitgangspunten voor de huidige werkmethodes in de apotheek en de homeopathische industrie.

1. Terug naar **de verse plant**. Rond 1800 was het gebruik van gedroogde planten(delen) en aftreksels daarvan het meest gebruikelijk. Ook daarna nog.
2. **Conservering van plantensappen met alcohol**. Dat levert een langere houdbaarheid op t.o.v. de toentertijd veelal in gebruik zijnde ingedikte plantensappen.
3. **Verwrijvingstechniek**. Deze techniek zou tegenwoordig micronisatie techniek heten. Er wordt mee bereikt een betere ontsluiting van de onoplosbare grondstof door deeltjes verkleining en oppervlaktevergroting. En uiteindelijk een snellere werking door betere resorptie.
4. **Uniek doseersysteem** door trapsgewijze verdunning. Dit is ontstaan uit de waarneming dat bij massievere dosering verergeringen ontstonden. Anders gezegd de verhouding tussen de eerste reactie en de tweede reactie van een uitgangsstof is bij hogere (massievere) doseringen ongunstig.
5. **Colloïdale oplosbaarheid** van o.a. metalen boven de D6 of C3 trituratie.
6. Specifieke bereiding van **geheel nieuwe grondstoffen** zoals Calcium carbonicum Hahnemanni, de inwendige kalklaag van oesterschelpen en Causticum Hahnemanni het destillaat van de smelt van kaliumsulfaat en gebluste kalk.